

KAPITTEL 19

Universitetenes rolle i konkurransestaten

Espen Leirset

Jeg har nylig blitt universitetsansatt. Det kan jeg takke Solberg-regjeringen for, for da jeg søkte jobb i 2012, søkte jeg meg til en trøndersk høyskole. Men her sitter jeg altså, midt i Trøndelag, men ansatt ved et nordnorsk universitet. Som trønder ser jeg meg i speilet og øver på nordnorsk tonefall hver kveld.

Men dette er ikke historien om meg eller Nord Universitet. Jeg bruker meg selv som illustrasjon på de mange reformene og endringene som har preget sektoren de siste årene. Nord Universitet er nå ett av ti universiteter her til lands.¹ Bare seks «vanlige» høyskoler står igjen, i tillegg til fem vitenskapelige.² Universiteter har dermed blitt den gjengse måten å organisere norsk høyere utdanning på. Derfor er det nødvendig å spørre: Hvilken endring i tankesett er det som ligger til grunn for at høyskolene skal gjøres om til universiteter? Jeg vil diskutere dette i lys av begrepet «konkurransestaten», som jeg mener kan bidra til økt forståelse av endringene som skjer.

Dette kapitlet tar utgangspunkt i at det skjedde en stor endring i verden rundt 1990. Vi gikk fra en epoke til en annen, og fikk en ny tidsånd. Dette hadde betydning for politisk tenking, politisk prioritering og politisk reform. Europa og USA hadde vunnet den kalde krigen, og det var tid for å konsentrere seg om nye politiske imperativer. Velferdsstaten, som var den bærende ideen etter annen verdenskrig, ble erstattet av en ny tenkemåte, som altså kalles konkurransesstaten (Pedersen 2011).

Konkurransesstaten er en internasjonal kamp om kompetanser, viten og utvikling. Målet er først og fremst å klare seg i den internasjonale konkurransen mot andre land, og i dette arbeidet er universitetene en nøkkelspiller. Konkurransesstaten har skapt en tidsånd som setter nye krav til høyere utdanning, nemlig forventningen om å være internasjonalt fremragende. I velferdsstat-epoken var høyere utdanning et redskap for å bygge landet, ved å spre kunnskapsinstitusjoner til nye steder. I konkurransesstat-epoken har høyere utdanning som formål å bidra til at nasjonen vinner den internasjonale konkurransen mot andre land.

Begrepet «konkurransesstat» kommer fra feltet internasjonal politisk økonomi og er basert på marxistisk statsteori (Jessop 2002; Cerny 2007). I Skandinavia er det den danske politiske økonomen Ove Kaj Pedersen (2011) som i første rekke har benyttet begrepet, i sin analyse av Danmark. Konkurransesstaten kan forstås som en dreining i statens rolle i retning av å fremme (private og offentlige) virksomheters konkurransevne på en internasjonal arena. Velferdsstaten var innoverskuende, i den forstand at økt velferd og velstand var selve hovedmålet. Konkurransesstaten er mer utoverskuende, i den forstand at optimalisering av offentlige virksomheter har effektivitet og internasjonal konkurranse som formål. Globaliseringen har ført til at konkurranse på internasjonale markeder har blitt avgjørende for den politiske dagsorden.

Målet med analysen er å vise hvordan «konkurransesstaten» har blitt et potent analytisk begrep som kan vise hvordan tanke settet om høyere utdanning er endret. Jeg vil ta utgangspunkt i noen sentrale policydokumenter og vise hvordan de politiske prioriteringene er skapt i «konkurransesstatens ånd». Mitt håp er at begrepet gjør oss bedre i stand til å forstå universitetspolitikken og tenkemåtene som ligger til grunn for styringen av sektoren.

Fra velferdsstat til konkurransestat

Når store kriger er vunnet, har de politiske lederne kapasitet til nye ideer. Etter annen verdenskrig hadde vestlige politiske ledere erfaring med grusomhetene fra krigen, og samtidig angst for kommunismen som konkurrerende ideologi. Et viktig svar på dette var mer velferd til innbyggerne, for å sikre borgernes støtte til det liberale demokratiet. Svaret ble ulike grader og ulike typer av velferdssystemer i Vest-Europa og USA (Esping-Andersen 2013). Velferdsstaten etter annen verdenskrig var kostbar, men formålet var heller ikke økonomisk – det var et politisk-kulturelt prosjekt. Gjennom en aktiv og velferdsytende stat skulle borgerne skoles og dannes til et demokratisk sinnelag, og til å støtte opp om det demokratiske systemet. Formålet var å konsolidere det liberale demokratiet og å demme opp for kommunistiske ideer og lefling med autoritære styresett.

Den økonomiske krisa på 1970-tallet viste at velferden ble et økonomisk problem for statenes finanser. 1980-tallet ble dermed preget av en høyrebølge, båret fram av nyliberal økonomisk ideologi med et mer individualistisk menneskesyn. Det hevdes at dette skiftet innebærer et skifte i menneskesyn, fra det moralske til det økonomiske. Det moralske menneskesynet dyrker det unike i mennesket, mens det økonomiske forstår mennesket

som et rasjonelt vesen, som kun er fritt dersom det kan gjøre sine behov og interesser gjeldende i en markeds konkurranse (Pedersen 2011:22f.). Dette fører til en idémessig kamp om statens rolle: På den ene siden en forestilling om at staten intervensjoner i markedet for å skape likevekt, rettferdighet og jevn utvikling – eller på den annen side en mindre aktiv stat som kun setter rammer for konkurranse og retter opp i markedssvikt. Statsminister Margaret Thatcher i Storbritannia sa det presist i 1981: «Økonomisk teori er metoden, men målet er å endre sjelene» (her sitert i Gray 2010).

Norge ble også preget av åttitallets høyrebølge, og tanken om en mer effektiv og kundeorientert stat kjennetegner både Kåre Willoch og Gro Harlem Brundtlands regjeringer. I 1989 fikk vi det som *Morgenbladet* har beskrevet som «tidenes viktigste NOU» og «New Public Managements moderdokument», nemlig «En bedre organisert stat», ledet av Tormod Hermansen (Hermansen 1989; Lien og Gundersen 2014). Doktrinen om en mer effektiv stat kom samtidig med Berlinmurens fall, Sovjetunionens kollaps og inkorporeringen av gamle østlige stater til EU. Troen på det liberale demokratiet var etter 1990 sterkere enn noen gang (Fukuyama 1989). Idékampen var over, nå var det kun tilpasning og justering av det liberale demokratiet som gjaldt. Styresettets legitimitet var sikret, det var om å gjøre å optimalisere og effektivisere.

Det var i dette skismaet overgangen fra velferdsstat til konkurransestat fant sted. Vi gikk fra en fase som fra annen verdenskrig og fram til den kalde krigens slutt kan omtales som «dannelsesfasen», som la til grunn at borgerne skulle læres opp i demokratisk tenking og prinsipper – til den fasen som startet rundt 1990, som vi fortsatt er inne i, og som kan omtales som «ferdighetsfasen» (Pedersen 2011:173). Denne nåtidens globale orden kan dateres til 1993. Bill Clinton ble president i USA og snakket om «en global økonomi, hvor vi må konkurrere med

nasjoner verden rundt». Her i Europa åpnet EU opp for nye land fra Øst-Europa, og EU-kommisjonens president Jacques Delors svarte på Clintons doktrine med å åpne «the competitive race» mellom Europa, USA og Japan (Pedersen 2011:41). Strategien for global konkurranse ble lagt, og 1993 kan sies å være tidspunktet da omleggingen av nasjonale velferdsstater til nasjonale konkurransestater startet.

Til grunn for tenkingen om konkurransestaten ligger SØF – *den samfunnsøkonomiske forestilling* (Pedersen 2011). Denne forestillingen er et kompromiss mellom ulike politiske ideologier og danner grunnlaget for blant annet blandingsøkonomien som skandinaviske land er kjent for. SØF er basert på John Maynard Keynes' økonomiske teori, og tenkingen er en form for *doxa* – den tas for gitt i den politiske debatt. Pedersen hevder at selv om begrepets historie ikke er skrevet og dets definisjon ikke er avklart, er «der vel ingen forestilling og heller ingen institusjon, der har haft så stor betydning for nutidens politiske debat og for de sidste 25 års politiske reformprogrammer som netop denne» (Pedersen 2011:17f.). Med SØF får vi en økonomisk måte å tenke samfunn og individ på, framfor en moralsk eller filosofisk måte. Med SØF følger økonomismen, med et tankesett om mennesket som baserer seg på nyliberal økonomisk teori, og mennesket som et rasjonelt og nytteorientert vesen. SØF baserer seg dertil på forestillingen om at husholdningenes beslutninger anses å ha konsekvens for statens. Statens oppgave blir i dette å skape likevekt der markedskreftene ikke kan. SØF er rett og slett den tenkemåten som politikere, medier og de som har innflytelse på politikken benytter når de deltar i politisk debatt.

Den såkalte i-d-i-o-t-modellen ser på forholdet mellom disse tankestrømmingene og hvordan offentlig sektor blir organisert (Pedersen 2011:34f.). Modellen beskriver hvordan ideer påvirker politiske reformer, og består av fem premisser:

i: Ideer som kilde til forandring. Det vil si de ideer som inngår i et sammenhengende resonnement om et avgrenset område, slik som eksempelvis SØF og nyliberalismen.

d: Diskurs er forestillinger som er alminnelig utbredt og anvendt, og som avgjør hva som oppfattes som fornuftige argumenter. Diskurs er det vi tar for gitt i samfunnsdebatten, den ramme som debatten beveger seg innenfor. Forestillingen om at stater konkurrerer, er en slik diskurs. Den tar også opp i seg flere forestillinger, men alle med et felles utgangspunkt: At regjeringenes oppgave er å skape betingelser for markedskonkurranse, at velferdsstaten må effektiviseres, men også at markeder har «feil» som staten må løse.

i: Institusjon er diskurser som har blitt så selvfølgelige at de utgjør allmenne forventninger til hvordan vi oppfører oss i bestemte sammenhenger. Alle tar det for gitt at bestemte personer oppfører seg på forutsigbare måter i bestemte sosiale sammenhenger. Familien er en slik institusjon, slik høyere utdanning og akademiske idealer er institusjoner.

o: Organisasjon består vanligvis av flere institusjoner, men er likevel noe annet. En organisasjon er en formell sammenslutning av ulike interesser, eller institusjoner, som har en postadresse, en ledelse og et budsjett. Altså er et universitet eller en høyskole en organisasjon. Alle organisasjonene starter med en idé og er resultat av en institusjonell historie.

t: Transformasjon er organisasjonenes evne til å forandre seg eller å skape endring. Alle organisasjoner har et potensial for endring, men potensialet kan utnyttes godt eller dårlig. En organisasjon som endrer seg fra en høyskole til et universitet, er et eksempel på en slik transformasjon.

Analysemodellen forutsetter altså at organisasjoner endrer seg i tråd med gjeldende diskurser. Spørsmålet i denne sammenheng er hvordan høyere utdanning som institusjon etablerer ulike organisasjoner for å løse sin samfunnsoppgave. Endringer, slik som strukturreformer i høyere utdanning, må derfor forstås som verktøy som skal tilpasse organisasjonene til nye ideer og diskurser.

Tre reformer

Det har vært tre store strukturreformer i norsk høyere utdanning de siste 50 årene. Den første skjedde på slutten av 1960-tallet, etter Ottosen-komiteens arbeid som la grunnlaget for en storstilt utbygging av distriktshøgskoler. Den påfølgende behandlingen i Stortinget ga oss en stor del av de studiestedene vi har i dag. Ideen om distriktshøgskoler, som fenget det politiske Norge på 1960-tallet, hadde tre premisser: For det første et større behov for studieplasser grunnet utdanningsrevolusjonen. For det andre ønsket man å bruke lokalisering av høyere utdanning som et aktivt distriktpolitisk virkemiddel. For det tredje så man et behov for korte, yrkesrettede studietilbud som alternativ til de tradisjonelle, universitetsbaserte studiene (Ottosen-komiteen referert i Herne 1988:244). Et premiss for utbyggingen var en klar todeling mellom høgskoler og universiteter, der høgskolene skulle ivareta behovene for profesjonsutdanninger og kompetente fagfolk rundt om i landet. Universitetene skulle prioritere forskning, og i sin natur dermed være mer elitistisk orientert enn høgskolene. Imidlertid var rekrutteringen av ansatte til høgskolene bygget opp etter samme prinsipp som ved universitetene, og de nyansatte høgskolelektorene ønsket også tid til å forske. Dette ble det også gitt anledning til, noe som var en kime til at skillet mellom høgskoler og universiteter over årene ble gradvis nedtonet (Omholt 1995).

Den andre store strukturreformen fant sted på 1990-tallet, da distriktshøgskolene og profesjonshøgskolene ble sammenslått, ut fra erkjennelsen om at det var for mange små læresteder. Reformen førte til at 98 statlige høyskoler i 1994 ble slått sammen til 26 større enheter. Bakgrunnen for sammenslåingen var Hernes-utvalgets rapport (Hernes 1988:28), som var opptatt av tydeligere rollefordeling, bedre effektivitet og høyere kvalitet.

Den tredje reformen er strukturreformen vi nettopp har lagt bak oss. Gjennom sammenslåing har et stort antall høyskoler blitt til universiteter. To sentrale dokumenter danner bakteppet for strukturprosessen, hvorav det første er Stjernøutvalgets rapport (Stjernø 2008). Rapporten la til grunn at todelingen mellom høyskoler og universiteter var et tilbakeklagt kapittel: «I dag er det ingen vei tilbake til en klar arbeidsdeling mellom universitetene og høyskolene» (ibid.:58). Forslaget fra utvalget var å fusjonere høyskolene inn i «landsdelsuniversiteter» på en slik måte at både høyskolenes fortrinn innen undervisning og universitetenes fortrinn innen forskning ble utviklet videre. Stjernøutvalgets rapport ble imidlertid møtt med massiv kritikk, både fra høyskole- og universitetshold.³ Selv om Stjernøutvalget ga føringer for at institusjonene skulle samarbeide mer, skjøt strukturreformen fart først etter regjeringsskiftet i 2013. Da kom den andre rapporten som legger grunnlag for den siste strukturreformen, nemlig stortingsmeldingen «Konsentrasjon for kvalitet» (Kunnskapsdepartementet 2015).

Solberg-regjeringen tiltrådte i 2013, og regjeringen hadde ambisiøse reformplaner for omorganisering av offentlig sektor. Storstilte programmer for reform av både kommuner, fylker og høyere utdanning ble initiert under den politiske fanen «gjennomføringskraft». Etter at 22. juli-kommisjonens rapport hadde hudflettet forrige regjering for manglende evne til å gjennomføre vedtatt politikk, og derved legges landet åpent for mer skade enn nødvendig da terroren rammet, ble valget i 2013 vunnet på

doktrinen om «gjennomføringskraft». Dette ga regjeringen et sterkere mandat til en sterkere styring av offentlige reformprosesser enn forrige regjering. Dette fikk en direkte konsekvens for strukturreformen av høyere utdanning.

Solberg-regjeringen hadde dessuten mer eksplisitte ambisjoner på konkurransestatens vegne. I regjeringsplattformens kapittel om kunnskapspolitikk fremheves nettopp konkurranse: «I en globalisert verden blir kunnskap et stadig viktigere verktøy i *den internasjonale konkurransen mellom landene*. Regjeringen vil vektlegge en stor satsing på kunnskap som avgjørende for å styrke *norsk konkurransekraft*» (mine uthevinger i dette avsnittet). Formuleringene om konkurranse gjentar seg i delen om høyere utdanning, hvor sektoren betegnes som «et suksesskriterium for at vi skal hevde oss i *den internasjonale konkurransen*».⁴ Vi kan finne en lignende formulering i den nevnte stortingsmeldingen som kom i 2015: «Det er av *avgjørende betydning for Norge at våre universiteter og høyskoler hevder seg i den internasjonale konkurransen*» (Kunnskapsdepartementet 2015:15). Ideen om konkurranse som gjennomsyrrer policydokumentene for høyere utdanning de siste årene, er fraværende i Ottosen-komiteens begrunnelse for utbygging av høyskoler på slutten av 1960-tallet. Her var behovet for flere utdanningsplasser, distriktspolitikk og korte, profesjonsrettede tilbud de definerte formål med strukturprosessen. Vi kan altså identifisere skiftet i tenkemåter i dokumentene som er det normative grunnlaget for de ulike strukturreformene.

Denne endrede tenkemåten for hva høyere utdanning skal være, er bakteppet for den store endringen i struktur vi har hatt de siste femten årene. I 2004 hadde vi fire universiteter og 34 statlige eller vitenskapelige høyskoler. I 2019 har vi ti universiteter og elleve statlige eller vitenskapelige høyskoler (Kunnskapsdepartementet 2019). Altså kan vi se en stor økning i antall universiteter, og en stor reduksjon i antall høyskoler. Imidlertid

er campus-strukturen for høyere utdanning fortsatt i stor grad fra Ottosen-komiteens tid på 1960- og 1970-tallet. Denne utbyggingen har ført til at vittige tunger har vist fram et bilde av en øde holme og spurt: «Hva er spesielt med denne holmen?» Svar: «Det finnes ingen høgskole der.» Selv om Hernesutvalget (Hernes 1988) reduserte antall høgskoler fra rundt 100 til 26 større enheter, har campusene stort sett bestått.

I hele perioden har høgskolenes rolle vært lokal og regional, der praksisbasert kunnskap og nærhet til praksisfeltet har spilt en viktig rolle. Etter høgskolereformen i 1994 ble imidlertid potensialet for «akademisering» av høgskolene gjort tydeligere. Det ble åpnet for at høgskolene på «organisk» vis fikk etablere doktorgradsprogrammer, og flere høgskoler ønsket å bevege seg inn på forskningens domene. Store høgskoler som Landbruks-høgskolen på Ås og Høgskolen i Stavanger var de første til å oppnå universitetsstatus som følge av denne liberaliseringen, og ble etablert i 2005. Og når disse først hadde lyktes, lå det et incentiv for flere å følge etter, både som følge av ren inspirasjon, for å få økt status, men også for å ta del i de mulige økonomiske gulrøttene som kunne følge med mer forskning.

Hva er sammenhengen mellom den samfunnsøkonomiske forestilling (SØF) og overgangen til høgskoler? En implikasjon av SØF er at offentlig sektor skal omstilles i nyliberal ånd, det vil si rustes for internasjonal konkurranse. I en slik verden blir høgskolene mindre viktig, og må bygges om til universiteter. På denne måten kan ressursene som går til sektoren, brukes til å konkurrere på en internasjonal arena. Mens høgskolene var orientert mot regionalt arbeids- og næringsliv, er det i universitetsverdenen internasjonale konferanser og tidsskrifter som gjelder. Det ypperste kvalitetskriteriet er deltagelse i internasjonale forskningsprosjekter, som EUs Horisont 2020.

La meg forsøke å beskrive endringen ved et eksempel jeg kjenner godt til. Nord Universitet ble etablert som følge av en fusjon

mellom det daværende Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) og Høgskolen på Nesna. HiNT definerte seg som en regional høgskole, som så på det som sin rolle å støtte lokalt næringsliv og arbeidsliv med praktisk og lett tilgjengelig kompetanse – både i form av grunnutdanninger, men også skreddersydde og tilpassede etter- og videreutdanningskurs. Slik sett var HiNT en høgskole på det jevne, som legitimerte seg selv overfor den regionale omverdenen ved å være en fleksibel medspiller, som tilfredsstilte de behovene regionen hadde. Høgskolen tilbød kortere, gjerne spesialtilpassede kurs for det lokale nærings- og arbeidsliv. Ved at ansattes arbeidstid kunne utnyttes til å fylle lokale behov for etter- og videreutdanning, ble høgskolen oppfattet som relevant og tett på av regionale virksomheter. Med de nye universitetskravene er denne strategien endret. Ansattes arbeidskapasitet skal i stedet tilfredsstillere NOKUTs krav, noe som innebærer mer forskning. I teorien skal forskningen gjerne være praksisnær og relevant for omgivelsene, men dette er vanskelig å lykkes med. I realiteten medfører endringen et legitimitetstap for de nære omgivelsene, som er vant til en mer fleksibel høgskole.

Kravene til å være universitet er annerledes ved at virksomheten blir mer opptatt av å tilfredsstillere kravene til å være universitet. Dette betyr at man må tilfredsstillere høye kompetansekrav som er satt av tilsynsorganet NOKUT, for å bevare og styrke statusen som universitet. Ressursene styres slik at virksomheten spisses mot å «produsere» nok publiseringspoeng og kandidater, og slik at staben skal ha flest mulig professorkompetente og antall doktorgradskandidater skal tilfredsstillere sentrale krav. Siden de fagmessige ressursene er begrenset, blir konsekvensen at man får mindre kapasitet til å tilby desentraliserte utdanningstilbud og skreddersydde studieopplegg for lokalt arbeidsliv.

For styre og ledelse ved institusjonen blir dette dermed en klassisk målkonflikt. På den ene siden er man tvunget til å

tilfredsstillende sentrale målkrav som et universitet skal tilfredsstillende. På den andre siden må man skuffe det nære omland ved å ikke være så tett på regionen som tidligere. Idealet om å være tett på regionen, bare på en annen måte enn før, virker vanskelig å realisere i praksis. Dermed havner institusjonen i spagat mellom å tilfredsstillende lokale ordførere og regionale ledere om å tilby desentraliserte, spesialsydde opplegg – og konsolidere ressursene inn mot sentrale målkriterier. Fagansatte ved høyskoler kan oppleve mestring og mening med tilværelsen ved å være en viktig ressurs for det nære omland. Men det kan bli mer krevende å ivareta denne rollen når de sentrale målkravene om å konkurrere internasjonalt gjør seg gjeldende. For å håndtere målkonflikten stilles det økte krav til godt skjønn for den enkelte fagansatte (Lipsky 1980). Siden det oppleves imperativt å være universitet og beholde statusen dette gir, er det min spådom at de sentrale målene vil vinne fram når prioriteringene til sist må gjøres.

Fra regionalt nærværende til internasjonalt fremragende?

Hvis vi legger i-d-i-o-t-modellen til grunn, ser vi at ideene for hva høyere utdanning skal være, har endret seg. Ideen med utbyggingen av høyskolene var å bygge landet, ideen med den siste reformen er å rigge landet for internasjonal konkurranse. Diskursen var distriktspolitikk og velferd til hele landet, men har blitt innovasjon og konkurransekraft i forhold til andre land. Rollen til høyere utdanning er institusjonalisert til å bidra til landets «hjernekraft» og større bruttonasjonalprodukt. Alle organisasjoner – herunder høyskoler – må tilpasse seg strømningene i tiden for å være legitime. De mest vellykkede organisasjonene har vært ledet av rektorer som forsto tidsånden tidlig, og som tilpasset virksomheten til smalere og spissere utdanningsløp. De

som bygget opp doktorgradsutdanninger mens de var høyskoler, står langt sterkere i fusjonsprosessen enn de som ikke gjorde det.

Det er altså nye tanker om hva høyere utdanning skal være, som ligger til grunn for strukturendringene i høyere utdanning. Der man tidligere mente at formålet med høyere utdanning, representert ved høyskolene, var å spre høyere utdanning til hele landet, er det nå slik at høyere utdanning anses som et verktøy for å styrke landets internasjonale konkurranseevne. Konsekvensen av dette er at målkravene knyttet til internasjonale parametre trolig bare vil bli sterkere. Ingen universiteter vil ønske å returnere til høyskolestatusen. Prestisjen som er knyttet til reformen, vil antageligvis også gjøre det politisk umulig å nedgradere enkelte institusjoner på grunn av tallfestede målkrav på forskning og andre kvantitative mål. For de nye universitetene blir det nok mer vitenskapelig forskning enn da de var høyskoler, selv om det i stor grad vil dreie seg om å «hangle gjennom»⁵ utfordringene etter beste evne.

Noter

- 1 Per 1.1.2019.
- 2 En vitenskapelig høyskole har doktorgradsutdanning. En «vanlig» høyskole tilbyr ikke utdanninger utover mastergrad.
- 3 Se for eksempel oversikt med referanser på Wikipedia med søkeord «Stjernøutvalget».
- 4 Se kapittel 12 i *Sundvolden-erklæringen* (Regjeringen 2013).
- 5 «The science of ‘muddling through’» er en klassiker inne beslutningsteorien, og viser til mangelen på sikker kunnskap og analyse, samt bundet rasjonalitet i beslutningsprosesser (Lindblom 1959). De som skal gjennomføre politikken, er ofte henvist til å «hangle gjennom» etter jakt på akseptable og gjennomførbare løsninger i stedet for evidensbaserte, optimale løsninger.

Referanser

- Cerny, P.G. (2007) 'Paradoxes of the Competition State: The dynamics of Political Globalization', *Government and Opposition*, 32 (2): 251–274.
- Esping-Andersen, G. (2013) *The three worlds of welfare capitalism*: John Wiley & Sons.
- Fukuyama, F. (1989) 'The End of History?', *The National Interest* (16): 3–18.
- Gray, J. 2010. Thatcher, Thatcher, Thatcher. *London Review of Books*.
- Hermansen, T. (1989) *En bedre organisert stat*. NOU 1989: 5. Oslo: Forbruker- og administrasjonsdepartementet
- Hernes, G. (1988) *Med viten og vilje*. NOU 1988: 28. Oslo: Kultur- og vitenskapsdepartementet.
- Jessop, B. (2002) *The Future of the Capitalist State*. Cambridge: Polity Press.
- Kunnskapsdepartementet (2015) Meld. St. 18 (2014–2015): *Konsentrasjon for kvalitet. Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Kunnskapsdepartementet (2019) 'Universiteter og høyskoler'. Faktaside på regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/dep/kd/org/etater-og-virksomheter/underliggende-etater/statlige-universiteter-og-hoyskoler/id434505/> (Hentet 21. juni 2019).

- Lien, M. og Gundersen, H. 2014. Heia Norge. *Morgenbladet*, 16. 22. mai, s. 8–13.
- Lindblom, C.E. (1959) 'The science of 'muddling through'', *Public Administration Review*, 19: 79–88.
- Lipsky, M. (1980) *Street Level Bureaucracy*: Russel Sage Foundation.
- NOU (1989) 5: *En bedre organisert stat*. Oslo: Forbruker- og administrasjonsdepartementet.
- Omholt, D. (1995) Fremveksten og utviklingen av regional høyskoleutdanning. *Forskningspolitikk*.
- Pedersen, O.K. (2011) *Konkurrencestaten*. København: Hans Reitzels forlag.
- Regjeringen (2013) *Sundvolden-plattformen. Politisk plattform for en regjering utgått av Høyre og Fremskrittspartiet*. Oslo: Statsministerens kontor.
- Stjernø, S. (2008): *Sett under ett. Ny struktur i høyere utdanning*. NOU 2008: 3. Oslo: Kunnskapsdepartementet.